

макроекономічному рівні проявляється у тому, що вони беруть участь у перерозподілі ВВП, як учасники ринку страхових послуг.

Аналіз сутності основних класифікаційних ознак страхових посередників дозволяє стверджувати, що страхові посередники є безпосередніми учасниками фінансово-економічних відносин між страховиком та страхувальником на усіх етапах їх взаємовідносин і забезпечують своєчасне виконання договорів страхування.

Вплив страхових посередників, які виконують частину функцій страховика, виявляється на мікрорівні при забезпеченні страхового захисту майнових інтересів суспільства (шляхом укладання договорів страхування), що забезпечує стабільний розвиток економіки України та укріплює довіру до інституту страхування в цілому.

4 Список використаних джерел

1. Піратовський Г.Л. Страховий бізнес: управління розвитком / Піратовський Г.Л. – К: Національний торговельно-економічний університет, 2006. – 253 с.: іл., табл.

2. Батиашвили Т.О. Современные тенденции развития российского и мирового страховых рынков (на пример страхового посредничества): дис. .... канд. экон. наук: 08.00.10/ Батиашвили Теймураз Отарович. – М., 2005. – 200 с.

3. Галагуза Н.Ф. Страховое посредничество: значение, формы, перспективы: дис. .... канд. экон. наук : 08.00.10/ Николай Федорович Галагуза. – Москва, 2001. – 179 с.

4. Залетов А.Н. Страхование в Украине / А.Н. Залетов; [под ред. д.э.н. О.А. Слісаренко]. – К.: Международная агенция. "BeeZone", 2002. – 452 с.

5. Страховий ринок України: Стан та перспективи розвитку: [монографія] / [С.О. Булгакова, А.В. Василенко, Л.І. Василенко та ін.]; під ред. Мазараки А.А. – К., 2007. – 460 с

5. Офіційні дані Державного реєстру страхових та перестрахових брокерів станом на 01.01.2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/drlrdp/Reestr_broker.doc

УДК 336.77.338.43

Р.І. СОДОМА, асистент,
кафедра фінансів і кредиту
Львівський національний аграрний університет

Кредитна підтримка банками сільськогосподарських підприємств України

& Питання, які розглядаються:

- Значну увагу приділено проблемам розвитку банківського кредитування сільськогосподарських підприємств.
- Висвітлено зарубіжний досвід позичкових коштів в аграрному капіталі, проаналізовано відсоткові ставки та залучення банківських кредитів в аграрну сферу виробництва.
- Подано причини, що обмежують можливості кредитування АПК.

Ключові слова: банк, банківське кредитування, сільськогосподарські підприємства, відсоткові ставки, аграрний сектор економіки.

& Вопросы, которые рассматриваются:

- Значительное внимание уделено проблемам развития банковского кредитования сельскохозяйственных предприятий
- Освещен зарубежный опыт заемных средств в аграрном капитале, проанализированы процентные ставок и привлечения банковских кредитов в аграрную сферу производства.
- Подано причини, ограничивающие возможности кредитования АПК.

Ключевые слова: банки, банковское кредитование, сельскохозяйственные предприятия, процентные ставки, аграрный сектор экономики.

& Issues that are examined:

- Considerable attention is paid to development issues in bank lending to agricultural enterprises.
- It is shown foreign experience of extra means in the agrarian capital, are analysed percentage rates and attraction of bank credits in agrarian sphere of manufacture.
- The reasons limiting possibilities of crediting of agrarian and industrial complex are examined.

Keywords: banks, bank crediting, agricultural enterprises, interest rates, agrarian sector of economy.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем аграрного сектору вітчизняної економіки є

кредитування сільськогосподарських підприємств. Однією з причин низької прибутковості і навіть

збитковості у сільському господарстві є недостатність коштів, які б перебували в обігу та спрямовувались на купівлю засобів захисту рослин і тварин, насіння, добрив, пального та придбання нової техніки, адже існуюча вже зношена та застаріла. В таких умовах тільки кредитування сільськогосподарських підприємств дозволяє вирішити проблему, пов'язану із специфікою агропромислового виробництва як суб'єкта кредитування.

Не дарма говорить приказка: «Позичаєш чуже і на певний період, а віддаєш своє і назавжди». Саме цього найбільше бояться сільськогосподарські підприємства і в такий спосіб стараються виживати самостійно без залучення додаткових коштів у вигляді кредитів. Бо взяття кредиту на короткостроковий період не дає очікуваного результату, а довгострокове кредитування неохоче практикують банки, зрештою неврожай, або небажаний вплив несприятливих погодних умов на сільськогосподарську продукцію, недосконалість технологій, які використовуються позичальником призведе до неможливості погашення кредиту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств займають чільне місце у працях провідних зарубіжних (М. Петрик [5]) та вітчизняних вчених, серед яких варто виділити І.М. Барановського [1], А.А. Воронкова [2], Л.В. Куцина [2], С.М. Колотуха [3], С.М. Онисько [4] та багатьох інших. Всі вони притримуються думки малоризикового кредитування сільськогосподарських підприємств комерційними банками.

Метою статті є вивчення сучасного стану кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств України згідно аналізу статистичних даних за 2010-2011 роки, розробка етапів банківського кредитування сільськогосподарських підприємств.

Вклад основного матеріалу. Сільське господарство будь-якої країни залишається основною продовольчою галуззю народного господарства, стан якої залежить від обсягів коштів, вкладених у її розвиток. У сфері сільського господарства кредитні ресурси відіграють вирішальну роль: сезонний розрив між вкладенням і надходженням коштів, безперервність процесів відтворення, значна потреба в обігових засобах перетворюють кредит в основне джерело поповнення фінансових ресурсів. Дослідження фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств, свідчить про те, що вони в основному працюють за рахунок власних ресурсів, які є недостатніми для самофінансування. Обмеженість власних коштів змушує аграрні підприємства сподіватися на підтримку з боку банків через свої форми кредитування [1, с.238].

Проблемами кредитування сільськогосподарських підприємств банками є: підвищення фінансових ризиків, спричинене отриманням кредиту, у перспективі може призвести до втрати фінансової

стійкості і навіть платоспроможності; відсутність у позичальників ліквідного забезпечення кредитів; високі кредитні відсотки; довга процедура розгляду можливості отримання кредиту; вплив сезону на сільськогосподарське виробництво і залежність від природно-кліматичних умов; катастрофічне падіння родючості ґрунтів та зростання їх ерозії; непостійне законодавство, нестабільність фінансової та політичної системи; неможливість отримання кредиту на створення сільськогосподарського підприємства «з нуля».

Проте всі ці пункти є актуальними питаннями які слугують вирішенню проблеми кредитування на всіх рівнях, як держави так і банку.

Розглядаючи діяльність банків країн із найвищою питомою вагою позичкових коштів в аграрному капіталі, то до таких доцільно віднести Англію і Німеччину — близько 50 %, Францію — понад 40 %, Італію та Бельгію — понад 30 %. У країнах Європейського Союзу 40 % господарств повністю залежать від залучення позичкових коштів і лише 25 % фермерських господарств обходиться без банківських кредитів.

В Україні ліцензію Національного банку України на здійснення банківських операцій мають 177 банків і жодного спеціалізованого аграрного банку, в якому частка кредитів для сільського господарства у структурі кредитного портфеля становила б понад 50 % [6].

Сільськогосподарські підприємства станом на 29 квітня 2011 року залучили 4,5 млрд. грн. кредитних коштів на проведення весняної польової кампанії. Із загального обсягу залучених коштів 3,6 млрд. грн. становлять банківські кредити і 923 млн. грн. - товарні кредити. Необхідним є залучення аграріями ще додатково 0,2 млрд. грн. кредитів на весняну польову кампанію. Протягом 2010 року сільськогосподарські підприємства залучили кредитів лише 1,8 млрд.грн., що на 2,7 млрд. грн. менше, ніж протягом чотирьох місяців 2011 року, що свідчить про зростання довіри комерційних банків до сільськогосподарського виробника у вигляді надання йому кредитів та впровадження різноманітних кредитних програм саме для аграрного сектору економіки. Відсоткові ставки по кредитах на кінець квітня 2011 року становлять у національній валюті 14,5 % (в порівнянні до кінця березня 2011 року, то відсоткова ставка знизилася на 1,4 %), а в іноземній валюті 9,0 % (-1,2 %), (рис.1) [6].

Використовувати кредити, що пропонують банки, сільськогосподарські підприємства не можуть через те, що мінімальні терміни кредитів для села повинні перевищувати 6 місяців, проте, велика частина короткострокових кредитів видається на строк від 2 до 4 місяців, що економічно не обґрунтовано для аграрного сектора. Також високі процентні ставки банків не дають змоги сільськогосподарським підприємствам користуватися кредитними ресурсами.

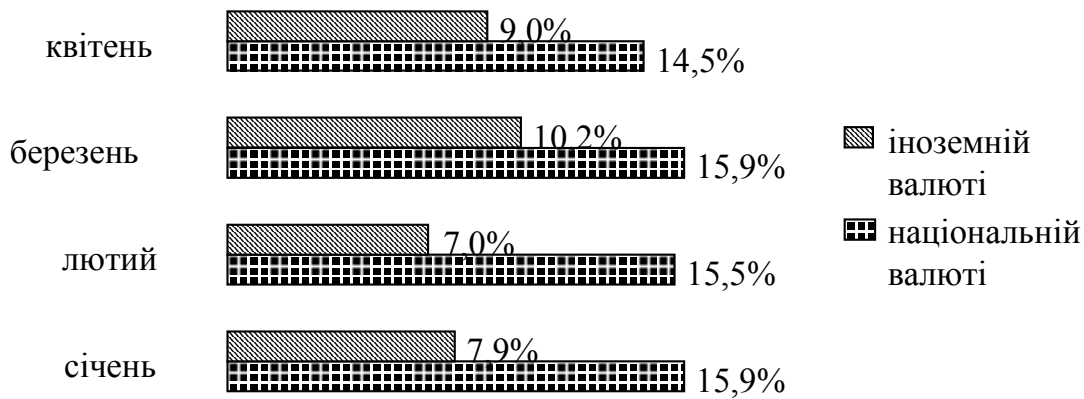

Рис. 1. Процентні ставки за кредитами сільськогосподарським підприємствам станом на кінець квітня 2011 року [6]

Станом на 1 травня 2011 р. у структурі кредитування сільськогосподарських підприємств переважали середньострокові кредити (від 1 до 5 років) – 15,7%. Довгострокові кредити (більше 5 років) становили лише 3,4%, і 12,2% – кредити на строк до 1 року, (рис.2).

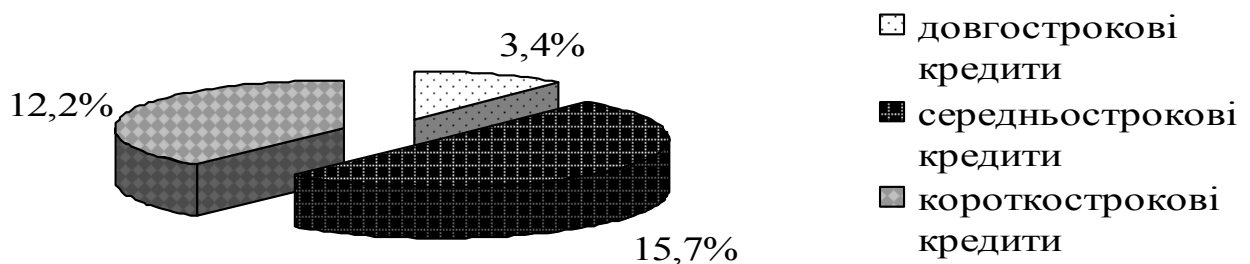

Рис. 2. Кредити надані сільськогосподарським підприємствам банками у розрізі строків погашення станом на 01.05.2011 року [6]

Сільськогосподарські підприємства спрямовують свою увагу на компетентність керівництва банку і рівня кваліфікації персоналу, який займається питанням кредитування. Розширення регіональної мережі комерційних банків буде сприяти поліпшенню поінформованості сільськогосподарських товаровиробників, відносно пропозицій можливих банків-партнерів, що дасть можливість ефективно запрацювати кредитній системі на селі.

Докладно розглянувши лише декілька банків із агрокредитування, можна зробити узагальнення, що лідером із обслуговування підприємств АПК є Райффайзен Банк Аваль, який має понад 15-річний досвід роботи з цим сегментом і пропонує кредитну програму, за якою можна придбати легкові або вантажні автомобілі, автобуси всіх видів, причіпний

склад. Уже 10 років ПроКредит Банк кредитує малий і середній бізнес, зокрема підприємства аграрного сектору економіки. На ринку кредитних послуг для сільського господарства свою нішу зайняв і АБ "Київська Русь", який входить до числа лідерів серед українських банків, які надають кредити підприємствам агропромислового комплексу. Також ефективну діяльність з кредитування сільськогосподарських підприємств веде і ПАТ "Індекс-Банк", але в інших банках, таких як ОщадБанк, УкрСоцБанк, Кредобанк, Мегабанк, ОTR Банк, Банк Фінанси і Кредит, ПриватБанк, також передбачені кредитні програми для сільського господарства, де враховано специфіку даної галузі. Як саме отримують кошти та кредитують сільськогосподарські підприємства банки можна розглянути на рисунку 3.

Рис. 3. Потік коштів спрямованих в банк, для надання кредиту сільськогосподарським підприємствам, розроблено за [5]

Де: 1 – кредити, видані сільськогосподарським підприємствам банком; 2 – потік коштів уряду України у вигляді поповнення статутного капіталу банку, процентна ставка компенсації тощо; 3 – випромінювання кредитів НБУ в уряд, які потім підуть на статутний капітал банку; 4 – вклади юридичних осіб на депозитні рахунки у банк; 5 – рефінансування банку згідно резервних вимог.

Висновки. Сьогодні існує багато програм для підтримки кредитування сільськогосподарських підприємств. А тому головним завданням є осмислення та вибір тих програм, які максимально будуть придатними для кожного окремого сільськогосподарського підприємства.

Вітчизняні виробники зацікавлені в можливості кредитування майбутнього врожаю, тому співпраця з банками є невід’ємною складовою формування основи продовольчої безпеки України та вітчизняних споживачів. Іноземні банки підтвердили готовність кредитувати сільгоспвиробництво. А це сучасні технології, техніка й обладнання, розвиток селекції, вирішення соціальних проблем на селі тощо. А отже, використання кредитного забезпечення є перспективним напрямком вдосконалення роботи й фінансового стану аграрних підприємств.

4 Список використаних джерел

1. Барановський І.М. Зарубіжний досвід кредитування сільськогосподарських товаровиробників / Барановський І.М. // Науковий вісник національного аграрного університету. – 2008. – № 119. – С. 236-240.
2. Воронкова А.А. Проблеми банківського кредитування товаровиробників в Україні / Воронкова А.А., Куцина Л.В. // Сучасне банківництво – проблеми та перспективи розвитку. -2009. – С. 33-37.
3. Колотуха С.М. Кредитування сільськогосподарських підприємств як ефективне джерело інвестиційної діяльності / Колотуха С.М. // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – С. 89-96.
4. Онисько С.М. Ефективність сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм / С.М. Онисько // Економіка АПК. – 2010. - № 8 (190). – С.10-16.
5. Petrick M. Empirical measurement of credit rationing in agriculture: a methodological survey, IAMO, No 45, Halle (Saale), (2003).
6. Матеріали офіційного сайту Національного банку України. – 2011: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.